

MİHRÎ HATUN DİVANI'NDA ŞEHİR METHİYESİNE BİR ÖRNEK: LÂDİK

AN EXAMPLE OF URBAN LAUDATORY-POEM IN MİHRÎ HATUN'S DIWAN: LÂDİK

Selami TURAN*

Özet

Bir şehri veya şehrin güzellerini tasvir etmek amacıyla yazılan eserlere Türk edebiyatında genel olarak *şehr-engîz* denir. Şairler *şehr-engîz* türünde manzum-mensur müstakil eserler kaleme aldıkları gibi divanlarında gezdikleri gördükleri şehirleri konu alan şiirlere de yer vermişlerdir.

Bu yazımızda 15. asırda kültür merkezi konumundaki Amasya'da yaşamış, dikkate değer kadın şairlerimizden olan Mihrî Hatun'un divanında, yer alan Lâdik şehrinin anlatıldığı bir şiir ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klâsik Türk Edebiyatı, Mihrî Hatun, Lâdik, Methiye, Şehr-engîz.

Abstract

Works written to describe a town or its beautiful women are named as *Şehr-engîz* in the Classical Turkish Literature. Poets write out works of the genre *Şehr-engîz* in verse or prose. They also give place, in their diwans, to poems of towns they visit.

In this paper, the a poem describing the town of Lâdik will be considered. The related poem takes place in diwan by Mihrî Hatun, one of our notable woman poets who lived in Amasya, a cultural center of the 15th century.

Key Words: Classical Turkish Literature, Mihrî Hatun, Lâdik, Laudatory-poem, Şehr-engîz.

Giriş

Yaşadığı şehre ilgi duyan sanatçı, bu ilgisini manzum veya mensur eserler oluşturarak ifade etmeye çalışmıştır. Klasik Türk edebiyatında bir şehrin tabiat ve mimarî güzellikleriyle önde gelen tiplerinin anlatıldığı *şehr-engîz*ler ile şehir ve belde isimlerinin tevriyeli kullanıldığı *bilâdiyeler* yazılmıştır. Ayrıca bir şehri övmek için onun vafında yazılan *ta'rif-nâme* denilebilecek şiirler ile bir şehrin kaybedilmesi vesilesiyle söylenmiş *şehir mersiyeleri* de genellikle halk edebiyatında görülen örneklerdir. Bunların yanında nesib kısmında bir şehrin tasvir edildiği kasideler, müstakil gazeller ve farklı nazım şekilleri de yazılmıştır¹.

Bu yazıda söz konusu edeceğimiz Mihrî Hatun'a ait *mütekerrir murabba* da bir Lâdik methiyesi niteliğindedir².

Mihrî Hatun, XV. yüzyılın ikinci yarısında Amasya'da doğmuştur. Babası "Belâyî" mahlası ile şiirler yazan bir kadıdır. Kültür düzeyi yüksek bir ailede yetişmiş olan Mihrî, mürettep bir divan oluşturacak kadar şiir yazmıştır. Yaşadığı dönemde saygı duyulan ve takdir edilen şair, II. Bayezid döneminde teşekkül eden ve oğlu Şehzade Ahmed'in valiliği sırasında da devam eden edebî çevrelere katılmıştır³.

Küçük bir yer olmasına karşılık Osmanlı şehzadelerinin emeğiyle önemli bir kültür merkezi hâline gelen Amasya, Osmanlı tarihinde önemli bir yere sahiptir. Birçok şehzadenin görev yaptığı bir yer olması sebebiyle "şehzadeler şehri" olarak tanınmıştır. Burada valilik yapan şehzadelerden Çelebi Sultan Mehmed, II. Murad, Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid, sonradan padişah olmuşlardır. Osmanlı mülkü

* Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Isparta/Türkiye, e-posta: turan@fef.sdu.edu.tr

¹ Şehrengîz, bilâdiye, şehir mersiyeleri, şehir övgüsünde yazılmış kaside, gazel ve diğer şiirler hakkında geniş bir kaynakça için bkz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, "Seyyid Mehmed Rızâ'nın Kızanlık Kasidesi", *Türk Dili*, S. 528, Aralık 1995, s. 1322-1328.

² Burada Mehmet Arslan'ın hazırladığı Mihrî Hâtun Divanı'ndaki şiir esas alınmıştır: *Mihrî Hatun Divanı*, (Haz.: Mehmet Arslan), Amasya Valiliği Kültür Yayınları, Ankara 2007, s. 327-331; bu şiirle ilgili ayrıca bkz. E.İ. Maştakova, *Mihrî Hatun Divan Metin ve Kritik Yay.*, Asya Halklar Enstitüsü, Moskova 1967, s. 147-152; Sabiha Gemici, *Mihrî Hatun Divanı Karşılaştırmalı Metin Cümle Yapısı Ve Cümle Türleri*, Uludağ Üniversitesi SBE Yayınlanmamış DT, Bursa, 1990, s. 512-517; Metin Hakverdioğlu, "Mihrî Hatun Divanı, İnceleme, Tenkitli Metin", Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi, Ankara 1998, s. 161-163.

³ Gönül Ayan, "Mihrî Hatun ve Şiirleri", *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, C. 5, S. 13, Ocak 1989, s. 23-32.

olmasından itibaren şehzadeler mekâmı olan Amasya, Kanûnî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Bayezid'in 1559 yılında İran'a kaçmasından sonra şehzade (Çelebi Sultan) sancaklığından çıkarılmış ve bu tarihten sonra Amasya'da hiçbir şehzade görevde bulunmamıştır⁴.

Kuruluşu çok eski dönemlere kadar uzanan Lâdik ise, Anadolu Selçukluları ile birlikte XI. asrın ikinci yarısında Türk hâkimiyetine girmiş⁵, XIV. asrın sonunda, ilk defa Yıldırım Bayezid devrinde, Osmanlı mülküne ilhak edilmiştir. Cumhuriyet dönemine kadar Amasya sancağına bağlı bir ilçe iken, bu dönemde Samsun iline bağlanarak Amasya ile idarî irtibatı kesilmiştir⁶.

Lâdik, Mihrî Hatun'un yaşadığı dönemde Amasya'da valilik yapan şehzadeler tarafından imar edilmiş ve onlara sayfiye hizmeti görmüştür. XVII. asrın ortalarında buradan geçen Evliyâ Çelebi, Seyahatnâmesi'nde, Lâdik kelimesinin menşei, Türklerin Anadolu'ya gelişlerinden sonraki tarihi, Lâdik kalesi, mesire yerleri, yiyecek, içecek çeşitleri ve ürünleri, Lâdik kaplıcası, Lâdik gölü ve Lâdik'in ziyaret yerleriyle ilgili oldukça dikkat çekici bilgiler verir. Buradaki bilgiler, Çelebi'nin burayı gördüğü dönemde bile, Lâdik'in mamur olduğunu göstermektedir⁷.

Mihrî Hatun'un Divanı'nda geçen şiir, 25 bendlik mütekerrir murabba'dır. Aruzun *mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün* kalıbıyla yazılmış şiirde, her bendin sonunda "Ne hoş yaylak imiş bu şehir-i Lâdik" mısraının tekrar edilmesi şiirin ana temasının Lâdik etrafında oluşmasını sağlamış ve şiiri yek-âhenk yapmıştır.

Şiirde Lâdik'in coğrafi özellikleri, tabiat güzellikleri, Şehzade Köşkü, Elmalı Bahçesi ve Yeni Hamam'ı anlatılmıştır. Bu konuyla ilgili, ünlü seyyahlarımızdan olan Evliya Çelebi'nin Seyahatnâme'sinde verdiği bilgiler de Mihrî Hatun'un Lâdik'le ilgili anlattıklarını destekler mahiyettedir.

Şiirin ilk bendi konuya giriş niteliğindedir. Burada Mihrî, Lâdik'e olan ilgi ve sevgisinin kulaktan duyarak başladığını; Lâdik'i gördükten sonra ise burası hakkında söylenenlerin ne kadar da gerçek olduğunu söyler:

Kulaktan olmuşduk gerçi âşık

Bi-hamdillâh ki hoş gösterdi Hâlik

Ne söz söylendise hakkında sâdik

Ne hoş yaylak imiş bu şehir-i Lâdik

[Gerçi kulaktan âşık olmuştuk. Şükür ki Yaratan bize hoş gösterdi. Hakkında ne söz söylenmiş ise doğrudur. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Coğrafi Özelliği:

Deniz seviyesinden 950 metre yükseklikteki Lâdik, etrafındaki tepelerden gelen akarsuları ve Lâdik gölü sebebiyle çeşitli bitkilerin yetiştiği, yeşili bol bir yerdir⁸. Mihrî, buranın coğrafi özelliğini ikinci bendden itibaren şöyle anlatır:

Lâdik yeşillik bir yerdir, etrafı gül, yasemin ve servilerle kaplıdır:

Yeşil dîbâyı giymişler çemenler

Yakarlar sîm kandîl yâsemenler

Her etrâfi gül ü serv ü semenler

Ne hoş yaylak imiş bu şehir-i Lâdik

[Çimenler yeşil elbiseyi giymişler. Yaseminler gümüş kandil yakarlar. Her tarafı gül, servi ve yaseminler (kaplamış). Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri.]

⁴ <http://www.amasya.gov.tr/http/index.asp?PageNo=112>

⁵ <http://www.ladik.gov.tr/selcuklular.htm>

⁶ Besim Darkot, "Lâdik", *MEBİA*, C. 7, İstanbul 1988, s. 1-2.

⁷ *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi (Topkapı Sarayı Bağdat 304 yazmasının Transkripsiyonu-Dizini)*, Hazırlayanlar: Zekeriya Kurşun, Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Yapı Kredi Yayınları, C. 2, İstanbul 1999, s. 203-205.

⁸ Besim Darkot, agm., s. 2.

Burada insana ferahlık veren nehir ve akarsular vardır:

Kenârı sâfi cûy-ı ergavanlar
Akar her yañada âb-ı revânlar
Dimâğa bû bağışlar câna cânlar
Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Kenarı sadece erguvan (renkli) nehirler, her tarafında akarsular akar, dimağa koku, cana can bağışlar. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Havası mutedil, suyu Kevser suyu gibidir; ağaç örtüsü ise karaağaç, servi ve dikenli ardıçtır:

Hevâsı mu'tedildür suyu Kevser
Dırahtı nârvenle serv ü 'ar'ar
Otu reyhân ü sünbül hâki 'anber
Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Havası mutedil, suyu Kevser'dir. Ağacı karaağaç ile servi ve dikenli ardıçtır. Otu reyhan ve sümbül, toprağı amberdir. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Lâdik Gölü, Gül bahçeleri ve Gezinti yerleri:

Murabbam beşinci bendinde Lâdik'in güzellikleri içerisinde önemli bir yeri olan, çevresinde nilüfer çiçeklerinin yetiştiği Lâdik gölü⁹, gül bahçeleri ve gezinti yerleri zikredilir:

Biter deryâsı içre nilüferler
Rûh-ı zerdi virür 'aşkdan haberler
Gülistânlar teferrücgâh yerler
Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Deryası içinde nilüferler yetişir, sarı yüzü aşktan haberler verir, gül bahçeleri gezinti ve eğlence yerleridir. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Köşk:

Mihri, altıncı bendden itibaren şehzadenin ikamet ettiği, içinde yüksekçe bir tahtı olan köşkten bahseder. Yedinci bendle birlikte de sözü şehzadeye getirir. On yedinci bende kadar da onu ve onun varlığıyla daha da güzelleşen bahçeyi anlatırken klasik Türk şiirinin malzemesinden; teşbih, teşhis ve tenasüp sanatlarından istifade etmiştir. Devrin padişahı olarak tavsif ettiği şehzade, mamur bir evde huriye benzeyen hizmetçileriyle oturmaktadır:

Yapılmış bir serîr-i 'âlî-eyvân
Yeşil yapraklar olmuş aña sayvân
İçindedür anuñ ol şâh-ı devrân

⁹ Evliya Çelebi'nin de beğendiği yerlerden olan Lâdik Gölü ile ilgili Seyahatnâme'de şu bilgiler yer alır: “Şehr-i Lâdik'in cânib-i şarkisinde nümâyân bir buhayre-i azîmdir. Bir günde devr olunur buhayre-i âb-ı hayâtıdır. On bir güne mâhîleri var kim her birin lezzeti ve hâssa ve haysiyetiyle ve eşkâl-i reng-â-günüyle medh eylesek tatvil-i kelâm olur. Amma cümle mâhîlerinden turna balığı Mâ'ide-i Mûsâ'dan leziz bir mâhî-i leziz ü mukavvîdir. Bu halicin kenârında ma'mûr [u] âbâdân kurâlar ile müzeyyen bir buhayre-i zülâldir. Cânib-i erba'asında Zuday ve Sonisa ve kazâ-yı Kavza ve Kazâ-yı Zeytûn dağlarından yigirmi altı adet uyûn-ı câriyeler bu nehre munsâb olup yine leb-ber-leb bir buhayredir. Bir cânibe ayağı yoktur. Evvelâ kenârında Boğazköy, gâyet latîf ve ma'mûr ü müzeyyen köydür. Ve karye-i Otuz, bu buhayre kenârındadır...” [Lâdik şehrinin doğusunda bulunan, etrafı ancak bir günde dolaşılacak kadar bir göldür. On bir çeşit balığı vardır ki her birinin lezzetini ve özelliklerini tafsilatıyla anlatsak söz uzar. Ama balıklarından Turna balığı, Musa sofrası kadar leziz ve kuvvet vericidir. Gölün çevresi mamur köylerle çevrilidir. Dört tarafından; Zuday, Sonisa, Kavza ve Zeytun dağlarından gelen yirmi altı adet akarsu buraya dökülür. Bir tarafa ayağı yoktur. Kenarındaki “Boğaz Köyü” gayet güzel ve mamur bir köydür. Gölün civarında otuz adet köy vardır.] Bkz. age, s. 204–205.

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Tahtı yüksekçe olan bir köşk yapılmış; yeşil yapraklar ona gölgelik olmuş, devrin şahı onun içindedir. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Çü şâhuñ beytini ma'mûr gördüm

İçinde berk urur ol nûrı gördüm

Aña sâf bağlamışlar hûrı gördüm

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Çünkü şahın evini mamur gördüm, içinde şimşek gibi aydınlatan o nuru gördüm, ona saf bağlanmış bir şekilde duran huriler gördüm. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Onun yüzü güneşe alrı aya; yanağı yasemine bulunduğu yer ise cennete benzer:

Ki bir hurşîd-tal'at meh-cebîndür

Hadin kim görse der kim yâsemîndür

Taraf-ı kûyı san huld-ı berîndür

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Ki (o) bir güneş yüzlü, ay alınlıdır. Yanağını kim görse yasemindir der. Bulduğu yer sanki yüce bir cennettir. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Şair, dokuzuncu bendden itibaren şehzadenin gelişiyile ortaya çıkan bu mutlu tabloya bütün bir bahçeyi ortak eder: Lâle, şehzadenin dudağının yâdına yanmış; elinde kadeh, tek ayağının üstünde durur; onun üstüne kumaşı ipekten bir çadır kurar:

Lebi yâdına olmuş germ lâle

Turur yek-pâ tutar elde piyâle

Kurardı üstüne hayme-i vâle

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Dudağının yâdına lâle yanmış. Elinde kadeh tek ayak üzerinde durur. Üstüne kumaşı ipekten çadır kurardı. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Onu misafir eden gül bahçesi, gülle dolmuş; susam çiçeği kadehini doldurup beklemektedir:

Pür olmuşdı güliyle sahn-ı gülşen

Kabağı toldurup dutmuşdı sâsen

Çemen sultânı güldür vech-i ahsen

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Gül bahçesi, (onun) gülüyle dolmuştu. Susam kadehi doldurup tutmuştu. Yüz güzelliğinde çimenliğin sultanı güldür. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Kumrunun çengine dudu kuşu eşlik etmiş, diğer kuşlar da buna ahenk tutmuştur. Lâle ise eline gül renkli şarap almıştır:

Düzetmiş tûtî kumrî çengine çeng

Nevâda sâza tutmuş kuşlar âheng

Eline bâde almış lâle gül-reng

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Dudu, kumrunun çengine çeng tertip etmiş. Kuşlar sesle saza âhenk tutmuşlar. Gül renkli lâleler eline şarap almış. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Orada bülbül terennüm kılar, gül ise mutluluktan güler, sürahiye, şarap zamanında dayanmanın imkânsız olduğunu söyler:

*Terennümler kılurdu anda bülbül
Safâsından didi handân olup gül
Surâhî mül demidür ne tahammül
Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik*

[Onda bülbül öterdi. Gül, mutluluğundan gülererek dedi. Sürahi şarap zamanıdır nasıl dayanacaksın. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Bütün ağaçların bir araya geldiği Lâdik şehrine galiba melek gölge salmış olacak ki her bir ağaç aya dönmüştür:

*Kamu eşcâr cem' olmuş bu câya
Ferahdan her biri karsardı aya
Melek salmış meger üstüne sâye
Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik*

[Bütün ağaçlar bu yere toplanmış, rahatlıktan her biri aya dönerdi. Meğer melek üstüne gölge salmış. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Güle göz süzen nergis, açılıp yüzünü süsleyen gonca, âdeta burayı seçkin bir cennet bahçesine döndürmüştür:

*Güle nergis turup süzmiş gözünü
Açılmış goncalar düzmiş yüzünü
Budur Firdevs bâğınun güzünü
Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik*

[Nergis güle karşı durup gözünü süzmüş, goncalar açılmış ve yüzlerini süslemişler, donatmışlar; budur Firdevs bağının seçkini, Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Aşk şarabını içen çiçekler kendilerinden geçercesine coşmuşlar, onlardan kimi sarhoş olmuş kimisi ise susup kalmış:

*Çiçekler vecde gelmiş eylemiş cûş
Kimi ser-hoş olmuş kimi hâmûş
Bular hoş 'aşk ayağın eylemiş nûş
Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik*

[Çiçekler vecde gelerek coşmuşlar; (onlardan) kimi sarhoş olmuş kimi susmuş; bunlar hoş aşk kadehini içmişler. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Âşıkların emiri olarak nitelendirilen gül kokulu karanfilin yanında Lâdik'te nergis, gül ve menekşe de yetişir. Bülbül ise her zamanki gibi güle karşı feryat eder:

*Emîr-i âşıkân gül-bû karanfûl
Biter anda beneşşe nergis ü gül
Güle karşı ider efgân bülbül
Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik*

[Orada âşıkların emiri olan gül kokulu karanfilin yanında menekşe, nergis ve gül biter. Bülbül güle karşı feryat eder. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Yukarıdaki bendlere baktığımızda, gül, nilüfer, nergis, susen, karanfil, yasemin gibi çiçekler; ağaçlar; kumru, tuti ve bülbül gibi kuşlar; sürahi gibi eşyalar kişileştirerek bu mutlu ortama eşlik ettirilmiştir. Bunun yanında ortak İslâm kültürünün duygu ve düşünce yapısıyla şehzadenin bulunduğu yer cennete, Lâdik'in suyu da Kevser'e teşbih edilmiştir: Ayrıca bunlarla ilgili *çeng düzmek, saza âheng*

tutmak, terennüm kılmak, bahar mevsiminde içki tövbesine tahammül edememek gibi tâbirler de tenasüplü olarak kullanılmıştır.

Elmalı Bahçe:

Lâdik, Osmanlı devlet adamları tarafından önemsenen ve beğenilen yerlerdendir. Mihrî Hatun'un yaşadığı dönemde Amasya'da valilik yapan II. Bayezid, senenin ilk altı ayında yaylak olarak kullanmak ve hoşça vakit geçirmek için burada bir bahçe inşa ettirmiştir¹⁰.

Mihrî, on yedi ve on sekizinci bendlerde Elmalı Bahçe'yi anlatır. Ona göre burası çadır gibi gölge oluşturacak kadar sık ağaçlı, kıyamete kadar anlatmakla bitirilemeyecek güzelliğe sahip, baştanbaşa dünya gezilse bile eşi benzerinin bulunamayacak bir yerdir:

Ger âkil iseñ aña togrı tut râh

Varıtur almalu bağçeye her gâh

Ağaçlar sâye salmış sanki hargâh

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Eğer aklın varsa yolunu ona doğru tut, her zaman Elmalı Bahçe'ye varadur. Sanki orası ağaçların gölge saldığı bir çadır gibidir. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Ne dil ile kılayum takrîr anı

Dinilmez haşre dek anuñ beyânı

Bulunmaz ser-te-ser gezseñ cihânı

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Onu dil ile nasıl anlatayım? Haşre kadar onun (özellikleri) anlatılamaz. Dünyayı baştanbaşa gezen bulamazsın. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Yeni Hamam:

Mihrî Hatun'un şiirinde yer verdiği bir başka mekân da Yeni Hamam'dır¹¹. Mihrî, şiirin on dokuz ve yirincinci bendlerinde Yeni Hamam'ı anlatır¹². Şaire göre bu hamam, Rum diyarı içinde bir tanedir. Güneş ve ay, tavanına pencere olmuş gibi de aydınlıktır. Ayrıca içinde gülsuyunu andıran hoş kokulu su ile dolu bir de havuzu vardır:

Yapılmış anda bir şâhâne hammâm

Yeñi hammâm dirlermiş ana nâm

Hem olmuş ay u güneş sakfına câm

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

¹⁰ Bu konuyla ilgili Seyahatname'de şu bilgiler yer alır: “*Ba’dehû Bâyezid-i Velî, şehzadelîği âleminde Amasiyye hâkimiyken her sene yaylağa gelüp altı ay bu şehr-i Lâdik’de yaylalanup zevk u safâ etmeğiçün padişahlara mahsûs ürd-i behişt-âsâ bir bağçe-i dil-küşâ edüp hâlâ bağçe üstâdı ve kırk aded sivri külâhlı bostancı huddâmları ve korucuları ve taylakçıları vardır. Çayırı büyük emîr-i ahîr tarafından zabt olunur.*” [Sonra Sultan Bâyezid-i Velî Amasya’da vali iken, her sene gelip Lâdik’te kalmak için Lâdik’te cennet gibi bir bahçe inşa ettirir ve her sene bu bağda altı ay kalır. Bu bağın hâlâ bahçe ustası, kırk tane sivri külâhlı hizmetçisi, korucusu ve deve bakıcısı vardır. Çayırı büyük mirahor tarafından korunur.] Bkz. *age.*, s. 203.

¹¹ Lâdik’teki hamamlar Seyahatname’de şöyle anlatılır: “*Ve iki hammâmıdır. Çarsû içre Eski hammâmın âb u hevâsı ve binâsı latîf hammâm-ı rüşenâdır. Ve Yeni Câmii Mahallesi’ndeki Yeni hammâm dahi pâk ve latîf, dellakleri nazîf hammâm-ı dil-küşâdır.*” [İki hamamı vardır. Çarşı içindeki eski hamam, suyu, havası ve binası latif aydınlık bir hamamdır. Yeni Cami mahallesindeki Yeni Hamam da temiz, latif ve tellakları nazik, ferah bir hamamdır.] *age.*, s. 203.

¹² Burada belirtilen iki hamam bugün faaliyette değildir. Depremde yıkılan bu hamamlardan birisi restore edilmiş olup kullanılmamaktadır. Diğerinin ise yalnız kalıntıları mevcuttur. <http://www.muhammetkuzubas.com/makaleler/ladik.htm> (Erişim Tarihi: 23.09.2009)

[Onda, ismi Yeni Hamam olan, şahane bir hamam yapılmış. Hem ay hem de güneş (onun) tavanına cam olmuş. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Suyı cüllâba beñzer havzı vardur

Mâl-â-mâl olmuş içi âb-ı güldür

Diyâr-ı Râm içinde şimdi birdür

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Havuzu vardır (onun) suyu gülsuyuna benzer. İçi ağzına kadar gül dolmuştur. Rum diyarı içerisinde şimdi bir tanedir. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Mihrî, yirmi birinci bendde, yapılan Lâdik gezisini, çile çektiren devranın bir günlük vefası olarak görür. Bu anı değerlendirip zevk ve sefasını sürmenin gerekliliğini vurgular:

Eyü çekdik bu devrânun cefâsın

Görelüm bârî bir kerre vefâsın

Sürelüm imdi zevk ile safâsın

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Bu devranın cefasını iyi çektik. Bari bir kere vefasını görelim. Şimdi zevk ile sefasını sürelim. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Şairin, her zaman için cân u gönülden hoş bir yaylak dediği Lâdik, güzel vakit geçirilen, gam ve kederin gittiği, ferahlığın geldiği güzel zevklerin yaşandığı bir yerdir:

Zihî vakt ü zihî zevk ü zihî dem

Ferahlar geldi gitdi gussa vü gam

Diyeyin cân ile ben dahi her dem

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Ne güzel vakit, ne güzel zevk, ne güzel an. Ferahlık geldi gam ve keder gitti. Her an ben dahi candan diyeyim. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Burayı erken tanımadığına hayıflanana Mihrî, burada yaşayanları da talihli addeder:

Zihî ferhunde tâli' bunda her gâh

Mukîm olur bu câya sâl ü yâ mâh

Ki geçmiş 'ömrümüz hayfâ hezâr âh

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Burada her zaman ne hoş kutlu talih vardır. Bu yere yıl veya ayla oturur. Binlerce ah yazık ki ömrümüz geçmiş. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Mihrî, yirmi dördüncü ve yirmi beşinci bendlerde, gizli bir hazine olarak nitelendirdiği Lâdik'e gelmesine vesile olan, şâhlar emiri ve cömertlik madeni olarak tavsif ettiği şehzadeye dua ederek şiirini bitirir:

Du'âlar eyle Mihrî şehr-i yâre

K'anun lutfından irdün bu diyâre

Ki gördün gizlü genci âşikâre

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[Ey Mihrî bu şehrin sevgilisine dualar et. Çünkü onun lütfu ile bu diyara geldin, gizli olan hazineyi açıkça gördün. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Kerem-kânîdur ol şehler emîri

Ki toprakdan götürdi her fakîri

Hudâ olsun ilâhî dest-gîri

Ne hoş yaylak imiş bu şehr-i Lâdik

[O şahların emiri, cömertlik madenidir. Ki bütün fakirleri topraktan götürdü. Allah onun yardımcısı olsun. Ne hoş yaylak imiş bu Lâdik şehri]

Sonuç olarak; klasik şiirin, vezin, ortak malzeme gibi sınırlayıcı kalıplarına rağmen Mihrî Hatun, gördüğü ve beğendiği Lâdik’i şiirine konu ederek çevresine ilgisiz kalmadığını göstermiştir.

Mihrî Hatun, Lâdik’i oldukça canlı tasvirlerle ve coşkulu bir üslupla, gerçek hayattan da aldığı bilgilerle destekleyerek tasvir etmiştir. Bu da klasik edebiyatın her zaman sadece soyut mekân tasvirleri ve tabiat anlayışı çerçevesinde ürünler vermediğini, bazılarının ifade ettiğinin aksine Divan şairlerinin hayattan ve çevreden soyutlanmadıklarını ve realist tasvirler de yaptıklarını göstermektedir.

Lâdik’le ilgili murabada konu edilen coğrafî bilgiler, tabiat güzellikleri ve mekânlar, Evliya Çelebi’nin Seyahatnamesi’nde de geçmekte ve Mihrî Hatun’un murabasında verdiği bilgileri desteklemektedir.

Şair, Lâdik şehrinin güzelliklerini anlatırken, bazen geniş bir çerçeveden bakarak bazen de bir güzelliği ayrıntılı olarak ifade etmeye çalışmıştır.

Mihrî Hatun, şiirinde Lâdik’in özelliklerini ve güzelliklerini, klasik mazmunlardan, teşbih, teşhis ve tenasüp gibi sanatlardan istifade ederek estetik bir üslupla ortaya koymaya çalışmıştır.

Kaynakça

- Ayan, Gönül, “Mihrî Hatun ve Şiirleri”, *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, C. 5, S. 13, Ocak 1989, s. 23–32.
- Darkot, Besim, “Lâdik”, *MEBİA*, C. 7, İstanbul 1988, s. 1–2.
- Evliya Çelebi Seyahatnâmesi (Topkapı Sarayı Bağdat 304 Yazmasının Transkripsiyonu-Dizini)*, Hazırlayanlar: Zekeriya Kurşun, Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Yapı Kredi Yayınları, C. 2, İstanbul 1999.
- Gemici, Sabiha, *Mihrî Hatun Divanı Karşılaştırmalı Metin Cümle Yapısı ve Cümle Türleri*. Uludağ Üniversitesi SBE Yayınlanmamış DT., Bursa, 1990. s. 512-517.
- Hakverdioğlu, Metin, “*Mihrî Hatun Divanı, İnceleme, Tenkitli Metin*”, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi, Ankara 1998, s. 161–163.
- <http://www.amasya.gov.tr/http/index.asp?PageNo=112> (Erişim Tarihi: 23.09.2009)
- <http://www.ladik.gov.tr/selcuklular.htm> (Erişim Tarihi: 23.09.2009)
- Kurnaz, Cemal-Tatçı, Mustafa, “Seyyid Mehmed Rızâ’nın Kızanlık Kasidesi”, *Türk Dili*, S. 528, Aralık 1995, s. 1322–1328.
- Kuzubaş, Muhammet, “Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre Ladik”, Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu, <http://www.muhammetkuzubas.com/makaleler/ladik.htm> (Erişim Tarihi: 23.09.2009)
- Maştakova, E.İ., *Mihrî Hatun Divan Metin ve Kritik Yay.*, Asya Halklar Enstitüsü, Moskova 1967.
- Mihrî Hatun Divanı*, (Hazırlayan: Mehmet Arslan), Amasya Valiliği Kültür Yayınları, Ankara 2007.